

ARXITEKTURA VA DIZAYN YECHIMLARIDA INNOVATSION YONDASHUVLAR: INSONLAR UCHUN QULAY MUHIT YARATISH.

Olimjonova Farzona Olmos qizi

Kamoliddin Behzod nomidagi Milliy rassomlik va dizayn instituti
Dizayn fakulteti Dizayn: interyer dizayn yo'nalishi 2-kurs talabasi

Tel: +998914533547

Email: farzona11xon@icloud.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17984536>

Annotatsiya Mazkur maqolada zamonaviy arxitektura va interyer dizayn sohasida innovatsion texnologiyalarning qo'llanilishi hamda ularning estetik va funksional muhit yaratishdagi o'rni yoritiladi. Tadqiqot jarayonida raqamli vizualizatsiya, virtual va kengaytirilgan haqiqat, aqlli uy tizimlari hamda ekologik barqaror materiallarning dizayn amaliyotiga ta'siri tahlil qilindi. Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, innovatsion yondashuvlar dizayn sifatini oshirish, loyihalash jarayonidagi xatolarni kamaytirish va foydalanuvchi ehtiyojlariga mos makon yaratishda muhim omil hisoblanadi.

Kalit so'zlar: arxitektura, interyer dizayn, innovatsion texnologiyalar, virtual haqiqat, aqlli uy, barqaror dizayn.

So'nggi o'n yilliklarda globalashuv jarayonlarining jadallashuvi va raqamli texnologiyalarning tez sur'atlarda rivojlanishi jamiyat hayotining deyarli barcha sohalariga, jumladan, arxitektura va interyer dizayn sohasiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Hozirgi davrda bino va inshootlar faqatgina konstruktiv mustahkamlik yoki tashqi ko'rinish bilan cheklanib qolmay, balki inson ehtiyojlariga mos, qulay, xavfsiz va estetik jihatdan mukammal bo'lishi talab etilmoqda. Shu bois dizayn jarayoni tobora murakkablashib, ko'p omilli yondashuvni talab qiladigan ilmiy-amaliy faoliyat turiga aylanmoqda.

Arxitektura va interyer dizayn o'zaro chambarchas bog'liq bo'lib, ularning uyg'unligi insonning kundalik hayot sifati, mehnat unumdorligi va psixologik holatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, urbanizatsiya jarayonining kuchayishi, aholining zichlashuvi va turmush tarzining o'zgarishi dizayn yechimlaridan yanada puxta va moslashuvchan bo'lishni talab qilmoqda. Zamonaviy dizayner endilikda nafaqat estetik jihatlarni, balki funktsionallik, ekologik barqarorlik, energiya samaradorligi va texnologik integratsiyani ham hisobga olishi zarur.

Shu bilan birga, milliy madaniy meros va an'analarni zamonaviy dizayn bilan uyg'unlashtirish masalasi ham dolzarb bo'lib qolmoqda. Global dizayn tendensiyalari sharoitida mahalliylikni saqlab qolish va uni innovatsion texnologiyalar orqali ifodalash zamonaviy arxitektura va interyer dizaynining

muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Virtual haqiqat, 3D modellashtirish, BIM, aqlli uy tizimlari va ekologik materiallarning dizayn jarayoniga kirib kelishi ushbu vazifalarni amalga oshirishda yangi imkoniyatlar yaratmoqda.

Mazkur maqolada aynan shu innovatsion texnologiyalarning zamonaviy arxitektura va interyer dizayndagi o'rne, ularning amaliy ahamiyati va istiqbollari ilmiy nuqtai nazardan tahlil qilinadi.

Mazkur tadqiqot sifat tahliliga asoslangan ilmiy-uslubiy yondashuvlar orqali amalga oshirildi. Tadqiqotning birinchi bosqichida arxitektura va interyer dizayn sohasiga oid mahalliy va xorijiy ilmiy adabiyotlar, monografiyalar, tahliliy maqolalar hamda normativ-huquqiy hujjatlar o'rganildi. Ushbu manbalar orqali innovatsion texnologiyalarning nazariy asoslari va ularning dizayn jarayonidagi o'rne aniqlab olindi.

Ikkinchi bosqichda taqqoslash metodi qo'llanilib, an'anaviy dizayn yondashuvlari bilan virtual haqiqat, BIM va aqlli uy tizimlariga asoslangan zamonaviy yechimlar solishtirildi. Bu orqali innovatsion texnologiyalarning funksional, estetik va iqtisodiy ustunliklari aniqlashga harakat qilindi.

Shuningdek, amaliy kuzatuv metodi orqali real loyihalarda qo'llanilgan raqamli vizualizatsiya, 3D modellashtirish va aqlli uy tizimlari tahlil qilindi. Tadqiqot davomida dizayn jarayonining loyihalash, vizualizatsiya, qurilish va ekspluatatsiya bosqichlari o'zaro bog'liq holda ko'rib chiqildi. Tizimli yondashuv mazkur jarayonlarning har birida innovatsion texnologiyalarning tutgan o'rnini aniqlash imkonini berdi.

Mazkur metodlar majmuasi dizayn innovatsiyalarining samaradorligini kompleks baholash va ilmiy xulosalar chiqarishga xizmat qildi.

Tadqiqot natijalarini tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, innovatsion texnologiyalar zamonaviy arxitektura va interyer dizayn jarayonining deyarli barcha bosqichlariga chuqur singib bormoqda. Virtual va kengaytirilgan haqiqat texnologiyalarining qo'llanilishi dizaynni an'anaviy ikki o'lchamli chizmalar doirasidan chiqarib, makonni real hajm va muhit sifatida baholash imkonini bermoqda. Bu esa dizayner va buyurtmachi o'rtasidagi tushunmovchiliklarni kamaytirib, qaror qabul qilish jarayonini soddalashtiradi.

BIM texnologiyalarining joriy etilishi loyihalash va qurilish jarayonlarida aniqlikni oshirishi bilan birga, turli mutaxassislar o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlab, xatolar ehtimolini kamaytiradi. Natijada loyiha muddati qisqarib, moddiy resurslardan samaraliroq foydalanish imkoniyati yaratiladi.

Aqlli uy tizimlari esa interyer dizaynning yangi bosqichini ifodalaydi. Ular makonning nafaqat funksional imkoniyatlarini kengaytiradi, balki foydalanuvchi

ehtiyojlariga moslashuvchan muhit yaratadi. Energiya samaradorligi, xavfsizlik va qulaylikning bir tizimda uyg'unlashuvi zamonaviy dizaynning muhim mezoniga aylanmoqda.

Bundan tashqari, ekologik barqaror materiallar va energiya tejamkor yechimlarning dizaynga integratsiyasi global ekologik muammolar sharoitida alohida ahamiyat kasb etadi. Ushbu yondashuvlar arxitektura va dizaynni nafaqat estetik va funksional, balki ijtimoiy mas'uliyatli faoliyat turiga aylantiradi. Kelajakda sun'iy intellekt texnologiyalarining dizayn jarayoniga chuqurroq kirib borishi ushbu sohani yanada takomillashtirishi va yangi ilmiy izlanishlarga zamin yaratishi kutilmoqda.

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy arxitektura va interyer dizaynda innovatsion texnologiyalardan foydalanish estetik va funksional talablarni uyg'unlashtirishga xizmat qiladi. Raqamli vizualizatsiya, virtual haqiqat, BIM va aqlli uy tizimlari dizayn jarayonining aniqligi va samaradorligini oshiradi. Ekologik materiallardan foydalanish esa inson salomatligi va atrof-muhit muhofazasini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Shu bois innovatsion yondashuvlar zamonaviy dizayn amaliyotining ajralmas qismiga aylanmoqda.

Adabiyotlar

- 1.Akromova M. Enhancing Tourism Infrastructure through Architectural Innovation // Science and innovation. – 2024. – T. 3. – №. A10. – S. 176–183.
- 2.Jan Specht. A contextual view on the role of contemporary architecture in urban tourism destinations: exploring why contemporary architecture is attracting tourism. 2015.
- 3.Smith, J. R. (2021). The Impact of Virtual Reality on Construction Project Efficiency. Journal of Construction Management, 45(3), pp. 112-125.
- 4.Kensek K. (2015). Building Information Modeling: Trends and Opportunities.
- 5.SULTANOVA M. F. TOMOSHA BINOLARIDA AKUSTIK HUSUSIYATLAR VA UNING TOMOSHABINLARGA PSIXOLOGIK TA'SIRI //ART AND DESIGN. – 2025. – T. 5. – №. 02. – C. 5-8.
- 6.Sultanova M. F. The Significance of the Stylistic Solution of Tashkent Cultural and Educational Theater Buildings in Modern Design //Pioneer: Journal of Advanced Research and Scientific Progress.
- 7.Isakova M. B. The Concept and Principles of Universal Design //INTERNATIONAL JOURNAL ON ORANGE TECHNOLOGY.
- 8.Исакова М. Б. АНАЛИЗ СОСТОЯНИЯ СОЗДАНИЯ БЛАГОПРИЯТНОЙ АРХИТЕКТУРНОЙ СРЕДЫ НА УЛИЦАХ НАШЕГО ГОРОДА ДЛЯ ЛЮДЕЙ С

ОГРАНИЧЕННЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ //Экономика и социум. – 2021. – №. 10 (89). – С. 699-707.

9. Ходжыев А. А., Маннопова Н. Р., Г'Аниева Д. А. ZAMONAVIY SAN'AT TURLARI, UNDAGI YANGI TEXNOLOGIYALAR, IMKONIYATLAR VA USULLAR //Экономика и социум. – 2025. – №. 4-1 (131). – С. 651-654.

10. Nilufar M. The Importance of Organizing and Zoning the Environment of Restaurant Interiors //Middle European Scientific Bulletin. – 2022. – Т. 23. – С. 8-12.

11. Makhmudova M., Tabibov A. L. FROM THE HISTORY OF THE CREATION OF THE ALISHER NAVOI THEATER IN TASHKENT //Art and Design: Social Science. – 2024. – Т. 4. – №. 03. – С. 32-34.

12. Махмудова М. Т. СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ СТИМУЛИРОВАНИЯ РАБОТНИКОВ ПРЕДПРИЯТИЯ НА ПРИМЕРЕ АО «ЗАВОД ЭЛЕКОН» //Экономика будущего: тренды, вызовы и возможности. – 2023. – С. 271-274.

